

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2015.02.20>

Katarzyna KOCHEL

Doktorantka Uniwersytetu Łódzkiego

Wydział Prawa i Administracji, Katedra Postępowania Karnego i Kryminalistyki

Jurysdykcja Międzynarodowego Trybunału Karnego a jurysdykcja sądów krajowych

Streszczenie

W niniejszej pracy przedstawiono problematykę jurysdykcji Międzynarodowego Trybunału Karnego w kontekście jurysdykcji sądów krajowych, omawiając najczęściej pojawiające się problemy w literaturze na tym tle. Zwrócono również uwagę na kwestie harmonizacji prawa krajowego w kontekście coraz liczniejszych norm, odnoszących się do odpowiedzialności indywidualnej, będącej następstwem naruszenia norm prawa międzynarodowego.

Słowa kluczowe: zasada komplementarności, jurysdykcja krajowa, jurysdykcja Międzynarodowego Trybunału Karnego.

1. Wstęp – powstanie oraz status MTK

Obserwowany w ostatnim czasie dynamiczny rozwój społeczeństwa i państwa niesie za sobą nie tylko wiele korzyści dla międzynarodowej społeczności, ale również liczne zagrożenia – stwarza ciągle nowe możliwości popełniania coraz bardziej wyszukanych, najcięższych zbrodni, w tym zbrodni wagi międzynarodowej. Stąd ważnym działaniem w zakresie zapobiegania aktom przemocy i barbarzyństwa jest tworzenie norm międzynarodowego prawa karnego. Istotnym wydarzeniem, mającym ogromne znaczenie w tym kontekście, była Konferencja Dyplomatyczna Narodów Zjednoczonych, która odbyła się w Rzymie i zaowocowała przyjęciem w dniu 17 lipca 1998 r. Statutu Rzymskiego¹, powo-

---

¹ Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzony w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708), nazywany dalej „Statutem”.

lującego pierwszy w historii niezależny, stały międzynarodowy organ sądowy – Międzynarodowy Trybunał Karny². Z dniem 1 lipca 2002 r., po dokonaniu wymaganych 60 ratyfikacji, Statut wszedł w życie, co zapoczątkowało nowy etap w historii międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości³, który jednocześnie stanowił zakończenie oraz podsumowanie procesu, zainicjowanego 50 lat wcześniej, wraz z utworzeniem Trybunału w Norymberdze, powstawania jurysdykcji karnej międzynarodowej. Można zatem powtórzyć za M. Królikowskim, iż utworzenie MTK jest wyrazem afirmacji wyższych celów współpracy międzynarodowej, dla której bodźcem jest naruszenie wartości istotnych dla społeczności międzynarodowej⁴.

Bazując na postanowieniach Statutu, zadanie Trybunału stanowi ściganie i orzekanie o najpoważniejszych zbrodniach o charakterze międzynarodowym, tj. ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości, zbrodni wojennych oraz zbrodni agresji. Przy czym jurysdykcja MTK została ograniczona do egzekwowania odpowiedzialności jednostek – osób fizycznych⁵.

Mając na uwadze, iż idea przyświecająca stworzeniu Statutu, a tym samym powstaniu MTK, to jest ściganie karne sprawców najcięższych zbrodni przeciwko uznanym przez wspólnotę międzynarodową wartościom, spotyka się w zasadzie z powszechnym poparciem, to wskazać należy, że już samo funkcjonowanie Trybunału wzbudza wiele kontrowersji, które miały swój początek jeszcze przed jego powstaniem⁶. Obecnie zwraca się uwagę, że pomimo licznych nowych ratyfikacji kondycja międzynarodowego sądownictwa w sprawach karnych nie jest aż tak dobra, jak być powinna, a na taką sytuację mają wpływ różne okoliczności, takie jak między innymi zakres dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez MTK w konkretnej sprawie⁷, w kontekście jurysdykcji sądów krajowych. Wzajemna relacja między jurysdykcją krajową a jurysdykcją MTK ma znaczenie dla wielu aspektów, a na niektóre z nich zwrócić uwagę w niniejszym opracowaniu.

² Nazwany dalej „MTK” lub „Trybunałem”. Został ustanowiony jako stały organ sądowy w przeciwieństwie do Międzynarodowych Trybunałów Karnych dla byłej Jugosławii oraz Rwandy, powołanych *ad hoc* przez Radę Bezpieczeństwa ONZ jako środki przywrócenia i utrzymania międzynarodowego bezpieczeństwa. Więcej na temat międzynarodowych trybunałów zob. np. M. Matysiak, P. Domagała, *Międzynarodowe Trybunały Karne oraz inne instrumenty sprawiedliwości tranzytowej*, Warszawa 2012.

³ Tak stwierdził M. Cherif Bassiouni – ekspert ONZ, profesor prawa na uniwersytecie DePaul College of Law i prezes Międzynarodowego Instytutu Praw Człowieka.

⁴ M. Królikowski, *Problem „Prawa Karnego Międzynarodowego”*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2007, nr 3, s. 53–54.

⁵ W zakresie jurysdykcji dotyczącej państw właściwy jest Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości.

⁶ T. Weigend, *Implementacja Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego na przykładzie RFN*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 6, s. 90.

⁷ M. Rams, *Dopuszczalność wykonywania jurysdykcji przez MTK*, <http://www.psz.pl/tekst-6394/Michal-Rams-Dopuszczalnosa-wykonywania-jurysdykcji-przez-MTK>, [dostęp: 20.06.2014].

Przechodząc do omawiania zasadniczej problematyki niniejszych rozważań, w tym miejscu należy zaznaczyć, iż w postępowaniu przed MTK możliwe jest wyróżnienie dwóch podstawowych oraz tak samo ważnych nurtów procesu:

- I. dotyczącego kwestii rozstrzygnięcia, czy w danej sprawie mamy do czynienia z jurysdykcją MTK, a także czy postępowanie przed MTK jest dopuszczalne, mającego na celu ustalenie prawa, kumulującego spór kompetencyjny pomiędzy państwem oraz Trybunałem;
- II. o którym wspomniano już wcześniej, dotyczącego postępowania mającego na celu wykrycie i ukaranie sprawcy zbrodni.

Wydzielenie wskazanych nurtów postępowania przed MTK ma na celu zobrazowanie oraz podkreślenie specyfiki procesu w międzynarodowym prawie karnym, bowiem tylko pozytywne rozstrzygnięcie w przedmiocie jurysdykcji i dopuszczalności postępowania będzie prowadziło w konsekwencji do wydania przez ten organ orzeczenia w sprawie odpowiedzialności karnej⁸. Pozwoli także lepiej przyjrzeć się istocie problemu poruszanego w niniejszej pracy.

2. Relacje prawa krajowego a postanowienia MTK w kontekście procesu harmonizacji prawa karnego (tło dla dalszych rozważań)

Zanim przejdę do dalszego omawiania właściwych kwestii, chciałabym jeszcze przedstawić skrótowo tło dla dalszych rozważań. Na przestrzeni ostatnich lat, jak wskazuje się w doktrynie, mamy do czynienia z zachodzącym zjawiskiem harmonizacji prawa karnego, które jest przedstawiane przede wszystkim w zakresie aktywności podejmowanych w ramach Unii Europejskiej. Warto jednak po raz kolejny przypomnieć, iż nie mniej ważne źródło harmonizacji tego prawa stanowią regulacje w zakresie kwestii odpowiedzialności za czyny ścigane w postępowaniu przed MTK – penalizowane przez prawo międzynarodowe⁹.

Odnosząc poczynione uwagi do problematyki jurysdykcji, należy stwierdzić za M. Rogacką-Rzewnicką, że od czasu kiedy koncepcja niezależności państwa w wykonywaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych przestała być regułą, co wywodzi się z wyodrębnienia gałęzi międzynarodowego prawa karnego, niemożliwe jest już rozdzielenie prawa narodowego i międzynarodowego, tak jak i trudno oczekiwać pełnej dominacji czy też podporządkowania którejs z tych sfer. Od tego okresu wskazuje się na postępujący proces wzajemnego przenikania się tych obszarów, w efekcie którego obserwujemy obecnie znaczny

⁸ M. Płachta, *Międzynarodowy Trybunał Karny*, Warszawa 2004, t. 1, s. 532–533.

⁹ M. Rogacka-Rzewnicka, *Wzajemne relacje między jurysdykcją krajową a jurysdykcją Międzynarodowego Trybunału Karnego w aspekcie zagadnienia harmonizacji prawa*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 6, s. 101.

stopień uniwersalności rozwiązań prawnych w obszarze prewencji i karania zbrodni o charakterze międzynarodowym. Postępowanie tego procesu, jak podnosi wskazana Autorka, jest wypadkową ciągłego rozszerzania jurysdykcji krajowej, a także usytuowania prawa narodowego w hierarchii źródeł prawa międzynarodowego oraz przejmowania przez krajowe prawo karne poszczególnych państw reguł wypracowanych w prawie międzynarodowym¹⁰.

3. Zasada komplementarności

Omawiając jurysdykcję MTK w odniesieniu do jurysdykcji krajowej, należy także odnieść się do zasady komplementarności (subsydiarności), którą określa się w literaturze przedmiotu mianem filaru funkcjonowania MTK¹¹. Ta reguła została ujęta ogólnie (ustęp 10) w preambule Statutu, która odnosi się bezpośrednio do państw jako odpowiedzialnych za wykonywanie władzy sądowniczej w odniesieniu do sprawców zbrodni wojennych i komplementarnych wobec nich działań MTK, a następnie uszczegółowiona w art. 17 tego aktu. Zasada komplementarności w ugruntowanym już znaczeniu stanowi, iż Trybunał nie zastępuje krajowych porządków prawnych czy też jurysdykcji karnej państw, ale uzupełnia tylko krajowy system wymiaru sprawiedliwości, kiedy system ten nie jest efektywny lub w inny sposób nie spełnia swojej roli¹². W praktyce są to sytuacje, kiedy sądy krajowe nie chcą lub nie są zdolne do rozstrzygnięcia danej sprawy. Zasada komplementarności, jako środek mający na celu podkreślenie pierwszeństwa krajowej jurysdykcji, jest zatem gwarancją poszanowania suwerenności państw – sygnatariuszy Statutu.

Mając na uwadze powyższe, przedstawiciele doktryny wskazują, iż obowiązek dostosowania prawodawstwa krajowego do regulacji Statutu wynika z treści zasady komplementarności. Przy czym wskazuje się, że jest to w praktyce komplementarność „ograniczona” lub „kontrolowana”, ponieważ Trybunał sprawuje kontrolę nad mechanizmami procesowymi implementacji tej zasady, jak również rozstrzygnięciami mogących w związku z tym powstać w sprawach spornych¹³.

Analizując problematykę uregulowania zakresu dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez MTK oraz mającej dla niej zasadnicze znaczenie zasady komplementarności, wypada odnieść się do zagadnienia jurysdykcji uniwersalnej w kontekście regulacji Statutu. Jurysdykcja MTK może być bowiem w bardzo ograniczonym zakresie uznana za odpowiadającą zasadzie jurysdykcji uniwersalnej, tj. w przypadku rozpoznania sprawy powierzonej temu organowi są-

¹⁰ Tamże, s. 101.

¹¹ M. Płachta, dz. cyt., s. 513.

¹² M. Rogacka-Rzewnicka, dz. cyt., s. 109.

¹³ M. Królikowski, P. Wiliński, J. Izidorczyk, *Podstawy prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 2008, s. 252.

dowemu przez Radę Bezpieczeństwa. Należy również zwrócić uwagę, uwzględniając wskazania doktryny zamieszczone w literaturze, iż w pozostałym zakresie państwa-strony powierzyły MTK tylko ograniczoną jurysdykcję¹⁴, co stanowi przejaw ostrożności w zakresie „kodyfikacji” zasady jurysdykcji uniwersalnej w Statucie, fakt ten nie może być jednak uznany za dowód niedopuszczalności jej stosowania¹⁵.

4. Jurysdykcja MTK a jurysdykcja sądów krajowych

Jak podnosi się w literaturze, problematyka wzajemnej relacji jurysdykcji MTK i jurysdykcji sądów krajowych jest złożonym zagadnieniem. Można bowiem analizować tę relację poprzez pryzmat regulacji materialnoprawnej, koncentrując się na odpowiedzialności podmiotowej lub przedmiotowej, badając różnice w unormowaniu krajowym i międzynarodowym, operując przykładami czynów będących zbrodniami o charakterze międzynarodowym, zawartymi w kodeksach karnych poszczególnych państw a tymi zawartymi w Statucie. To jest ważne zagadnienie z punktu widzenia określenia jurysdykcji oraz obowiązywania zasady *nullum crimen sine lege*, z którym część państw poradziła sobie, wprowadzając odrębną regulację – kodeks karny międzynarodowy. I tak, jak wskazuje się dalej w literaturze, zastosowanie takiego rozwiązania w polskim systemie prawa wyeliminowałoby szereg wątpliwości interpretacyjnych¹⁶. Podnosi się bowiem, że określona w art. 9 Konstytucji RP¹⁷ identyfikacja z porządkiem prawnym międzynarodowym nie rozwiązuje problemu zakresu zasady komplementarności. Problem dotyczący komplementarności uwidacznia się w momencie zgodności zasad odpowiedzialności obowiązujących przed sądem krajowym i sądem prawa międzynarodowego. Analizując polskie unormowania, uwidacznia się odrębny charakter niektórych rozwiązań, niepozwalający na znalezienie owej zgodności. Są to, jak wskazuje się w doktrynie, różnice w zakresie unormowań art. 318 k.k.¹⁸ i art. 28 Statutu w odniesieniu do skutków działania na rozkaz i zakresu podmiotowego odpowiedzialności żołnierzy, regulacji określających wiek, w którym można pociągnąć osobę do odpowiedzialności karnej, w kodeksie karnym – 17 i odpowiednio w niektórych przypadkach 15 lat, w Statucie – 18 lat. By zasada komplementarności spełniała swoją funkcję określoną normami prawa międzynarodowego, potrzebna jest zbieżność podmiotowych

¹⁴ Mającą swoje źródło w zasadach terytorialności oraz obywatelstwa.

¹⁵ T. Ostropolski, *Zasada jurysdykcji uniwersalnej w prawie międzynarodowym*, Warszawa 2008, s. 129.

¹⁶ M. Rogacka-Rzewnicka, dz. cyt., s. 107.

¹⁷ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

¹⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).

i przedmiotowych zasad odpowiedzialności. Jak do tej pory nie znalazła jednak uznania koncepcja uchylenia w krajowym porządku prawnym konstrukcji indywidualizujących odpowiedzialność karną osób tak, by niemożliwe było ich pociągnięcie do odpowiedzialności w przypadku zbrodni wskazanych w Statucie¹⁹.

Zwrócić należy również uwagę, z punktu widzenia określenia właściwej jurysdykcji, na wymogi zawarte w art. 17 Statutu Rzymskiego – 3 spośród 4 formalnych przesłanek wyłączających jurysdykcję MTK wymienionych w tym przepisie są związane z opisem warunków, odnoszących się do zasady komplementarności jurysdykcji Trybunału. Czwarta przesłanka odnosi się natomiast do sytuacji, w której uznaje się, że waga sprawy nie usprawiedliwia dalszego działania Trybunału, co stanowi wyłom od reguły legalizmu ścigania, który co do zasady ma zastosowanie w postępowaniu przed MTK. Należy nadmienić w tym miejscu, że także redakcja przepisu art. 17 ust. 1 pkt 1, która stanowi: „[...] orzeka, że sprawa jest niedopuszczalna”, wyraźnie określa charakter MTK jako organu w głównej mierze interwencyjnego. Warty podkreślenia wydaje się również w tym kontekście podnoszony w stosunku do regulacji art. 17 zarzut wskazujący na prawie całkowite pozbawienie Trybunału prawa wykonywania jurysdykcji na rzecz krajowych systemów. Analizując redakcję pojęcia „braku woli” oraz „niezdolności” do prowadzenia postępowania w świetle art. 17 Statutu uwiadamia się również problem swego rodzaju uznaniowości owych norm, co – jak podnosi się – wynika z ich abstrakcyjnego charakteru²⁰.

Wskazać należy także, iż z działania jurysdykcji MTK są wyłączone, jak zostało zauważone w nauce przedmiotu, nie tylko sprawy znajdujące odzwierciedlenie w formule procesowej *ne bis in idem*²¹, ale także przypadki zaniechania wniesienia oskarżenia do sądu z racji zaistnienia podstaw do umorzenia postępowania przygotowawczego²². Nie będą miały tutaj jednak zastosowania, w odniesieniu do wyłączenia spod jurysdykcji MTK jako powody wynikające z krajowego porządku prawnego, te przeszkody procesowe, które zostały wyłączone na mocy generalnych zastrzeżeń Statutu: działanie na rozkaz, immunitety, amnestia czy też abolicja – jako okoliczności wykluczające prowadzenie postępowania w krajowym porządku prawnym. Nie mają one bowiem znaczenia dla prawnego określenia – na zasadzie komplementarności – jurysdykcji MTK²³.

Mając na uwadze powyżej przedstawione traktowanie „przeszkód” do objęcia jurysdykcją MTK uregulowanych w prawie krajowym, należy stwierdzić, iż wyraża się w nich respekt dla poszanowania zasady pierwszeństwa krajowych norm prawnych. To poszanowanie pierwszeństwa krajowych norm prawnych ma

¹⁹ M. Rogacka-Rzewnicka, dz. cyt., s. 109–110.

²⁰ M. Rams, dz. cyt.

²¹ Sprawy zawisłe przed krajowymi organami procesowymi alb mające przymiot *rei iudicate*.

²² Przy czym nie można tutaj mówić o takich przypadkach, kiedy za wskazaną sytuacją stoi brak woli lub niezdolność państwa do rzeczywistego ścigania.

²³ M. Rogacka-Rzewnicka, dz. cyt., s. 111.

swój wyraz w postanowieniach art. 8 i 19 Statutu, regulujących procedurę wydawania wstępnego orzeczenia o dopuszczalności jurysdykcji Trybunału – instytucję sprzeciwu wobec jurysdykcji MTK²⁴.

Odnosząc się do poczynionych wcześniej rozważań, należy również przyjrzeć się ujemnym i dodatnim stronom postępowania dotyczącego zbrodni o charakterze międzynarodowym przed sądami krajowymi i przed MTK. I tak, w przypadku krajowego sądownictwa jako zalety należy wymienić: niskie koszty postępowania (przynajmniej w większości spraw), możliwość uczestniczenia w procesie ofiar zbrodni, łatwość dostępu do świadków i dowodów, możliwość uczestnictwa oraz obserwacji przebiegu procesu przez społeczność lokalną. Procedura przed MTK powala natomiast na bezstronne, obiektywne oraz profesjonalne prowadzenie postępowania. Jako wady procedowania przed sądami krajowymi wskazuje się natomiast brak bezstronności oraz niezależności sądu od innych władz danego kraju. Ujemne strony postępowania przed MTK to duże koszty funkcjonowania, utrudniony dostęp do świadków, dowodów itp., utrudniony dostęp dla ofiar (z uwagi na koszty), a także wizerunek organu narzuconego z zewnątrz²⁵.

W związku z powyższym ONZ działa również na rzecz tworzenia sądów umiędzynarodowionych (mieszanych lub nazywanych także hybrydowymi), które są sądami krajowymi zawierającymi w swoim składzie oprócz sędziów krajowych także tych międzynarodowych. Sędziowie międzynarodowi mają decydujący głos w kwestii uznania winy lub niewinności oskarżonego. Takie rozwiązanie stanowi próbę powiązania atutów sądów krajowych i międzynarodowych²⁶.

5. Zakończenie

Podsumowując prowadzone rozważenia, należy przede wszystkim wyrazić aprobatę dla podnoszonych przez przedstawicieli doktryny postulatów *de lege ferenda* wprowadzenia takich rozwiązań legislacyjnych, które nie tylko jednoznacznie określać będą sferę działania MTK w ujęciu zasady komplementarności, ale jednocześnie uspójnią krajowe rozwiązania prawne na różnych poziomach regulacji z regulacjami międzynarodowymi, zapewniając przejrzystość legislacyjną. Podkreślić należy także istotną rolę Statutu w procesie harmonizacji prawa karnego²⁷. Wypada jednak zaznaczyć, iż chociaż sama idea powołania MTK, jak również wynikające z jej urzeczywistnienia poprzez postanowienia

²⁴ Tamże, s. 111.

²⁵ Na podstawie opracowania P. Grzybek, *Organy sądowe dla osób fizycznych*, [w:] *Sądownictwo międzynarodowe*, prezydent.pl, [online], 02.05.2014 [dostęp: 03.05.2014]. dostępny pod adresem: http://m.prezydent.pl/download/gfx/prezydent/pl/defaultopisy/2467/5/1/sadownictwo_miedzynarodowe.pdf.

²⁶ Tamże. Takie sądy zostały już stworzone m.in. w Sierra Leone i Kambodży.

²⁷ M. Rogacka-Rzewnicka, dz. cyt., s. 111–112.

Statutu przeobrażenia krajowych porządków prawnych, komentowane w literaturze, wydają się jak najbardziej pozytywnym zjawiskiem prawnym, tak pewien niedosyt w tym zakresie pozostawia dotychczasowa działalność orzecznicza MTK, ponieważ na chwilę obecną zostały wydane 2 orzeczenia MTK uznające winnymi zbrodni, o których mowa w Statucie²⁸.

Przy czym podkreślić należy raz jeszcze, iż chociaż do dzisiaj działalność MTK nie doprowadziła do osiągnięcia spektakularnych sukcesów, to przyczyniła się do pewnego ukrócenia bezkarności sprawców zbrodni międzynarodowych i umożliwienia stopniowego egzekwowania odpowiedzialności indywidualnej. Ponadto pozwoliła także w jakimś stopniu na zaspokojenie poczucia sprawiedliwości społeczności międzynarodowej.

W kontekście prowadzonych w niniejszym opracowaniu rozważań należy skonstatować, iż zarówno zakończone, jak i obecnie prowadzone przed Trybunałem postępowania dotyczą zbrodni dokonywanych w krajach afrykańskich. Jest to spowodowane słabością wymiaru sprawiedliwości w tych państwach wynikającą bezpośrednio ze słabości struktur państwowych. Państwa te były areną długotrwałych i krwawych konfliktów wewnętrznych, a ich obywatele ofiarą lokalnych „panów wojny”. Ważnym aspektem jest również okoliczność ich niejednolitej struktury etnicznej wynikającej ze sztucznie wytyczonych, postkolonialnych granic. Zasadnymi okazały się zatem argumenty podnoszone podczas dyskusji na Konferencji w Rzymie, a wskazujące, że państwa o odpowiednio rozwiniętym systemie sądownictwa nie powinny stwarzać sytuacji, w której konieczne byłoby objęcie jurysdykcją Trybunału ich obywateli, gdyż sprawny i efektywny system wymiaru sprawiedliwości może zagwarantować, iż nie będzie takiej potrzeby²⁹.

Zmierzając do zakończenia omawiania problematyki jurysdykcji MTK w kontekście jurysdykcji sądów krajowych, należy wreszcie zwrócić uwagę na podnoszone wątpliwości w zakresie zbyt wielu klauzul generalnych regulacji Statutu stanowiących o jego jurysdykcji. Wskazuje się bowiem, iż taka konstrukcja prawna stwarza możliwość nadużyć, w szczególności w przypadku tych krajów, które poprzez wypracowaną w świecie pozycję mogą skutecznie przeciwstawić się objęciu jego jurysdykcją swoich obywateli³⁰.

²⁸ Obecnie, tj. do 20 czerwca 2014 r., działalność MTK zaowocowała orzeczeniami skazującymi w I instancji w 2 sprawach: Thomasa Lubango Dyilo w dniu 14 marca 2012 r. oraz Germaina Katanga w dniu 7 marca 2014 r., w 1 sprawie Mathieu Ngudjolo Chuiticle – zarzuty z artykułów 8 (2)(b)(xxvi), 8 (2)(b)(i), 8 (2)(a)(i), 8(2)(b)(xiii), 8(2)(b)(xvi), 8(2)(b)(xxii) Statutu oraz dotyczące zbrodni przeciwko ludzkości – w dniu 18 grudnia 2012 r. nastąpiło uniewinnienie, w sprawie Bosco Ntaganda Charges Currebt nastąpiło aresztowanie i przedstawienie zarzutów. Dane zgromadzone na podstawie informacji zamieszczonych na stronie internetowej MTK: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/cases/Pages/cases%20index.aspx [dostęp: 20.06.2014].

²⁹ Zob. H. Kuczyńska, *Postępowanie przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym*, „Studia Iuridica” XLIII/2004, s. 55.

³⁰ M. Rams, dz. cyt.

Bibliografia

Akty normatywne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).
- Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzony w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 708).

Pozycje książkowe i artykuły:

- Królikowski M., *Problem „Prawa Karnego Międzynarodowego”*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2007, nr 3.
- Królikowski M., Wiliński P., Izydorczyk J., *Podstawy prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 2008.
- Kuczyńska H., *Postępowanie przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym*, „Studia Iuridica” XLIII/2004.
- Matysiak M., Domagała P., *Międzynarodowe Trybunały Karne oraz inne instrumenty sprawiedliwości tranzytowej*, Warszawa 2012.
- Ostropolski T., *Zasada jurysdykcji uniwersalnej w prawie międzynarodowym*, Warszawa 2008.
- Plachta M., *Międzynarodowy Trybunał Karny*, t. 1, Warszawa 2004.
- Rogacka-Rzewnicka M., *Wzajemne relacje między jurysdykcją krajową a jurysdykcją Międzynarodowego Trybunału Karnego w aspekcie zagadnienia harmonizacji prawa*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 6.
- Weigend T., *Implementacja Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego na przykładzie RFN*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 6.

Strony internetowe

- Grzybek P., *Organy sądowe dla osób fizycznych* [w:] *Sądownictwo międzynarodowe*, prezydent.pl, [online], 02.05.2014 [dostęp: 03.05.2014]; dostępny pod adresem: http://m.prezydent.pl/download/gfx/prezydent/pl/defaultopisy/2467/5/1/sadownictwo_miedzynarodowe.pdf.
- Rams M., *Dopuszczalność wykonywania jurysdykcji przez MTK*, <http://www.psz.pl/tekst-6394/Michal-Rams-Dopuszczalnosa-wykonywania-jurysdykcji-przez-MTK> [dostęp: 14.05.2014].
- http://www.iccpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/cases/Pages/cases%20index.aspx [dostęp: 20.06.2014].

The jurisdiction of the International Criminal Court and the jurisdiction of national courts

Summary

The present study depicts the issue of the jurisdiction of the International Criminal Court in the context of the national courts' jurisdiction, with focus on the problems most commonly appearing in the literature. Special emphasis has been put on the issue of harmonisation of the national law in the context of numerous rules referring to the individual responsibility, being repercussion of infringement of rules of the international law.

Keywords: principle of complementarity, national jurisdiction, jurisdiction of the International Criminal Court.